

Ko ngā “āheinga reo” anō tētahi wāhanga i āta whiriwhirihia, arā ko ngā hiahia whānui o te tangata e taea ana te whakatutuki ki tēnei mea, ki te kupu. He mea āta tiro tiro ēnei hiahia me ngā momo kōrero e tika ana kia puta i ngā ngutu o te tamaiti, o te tangata rānei, hei whakaea i aua hiahia. Anei e rārangi ake nei ētahi “āheinga reo” e toru hei whakatauirā noa i te āhua o tā rātou nei mahi:

ĀHEINGA REO NGĀ KŌRERO HEI WHAKATINANA
I TĒNEI ĀHEINGA

◆ WHAKAAE, Koia! Koinā! Koinā tonu.
TAUTOKO: Koinā tāku. Koinā katoa atu.
Kei te/He tika tonu tāu.
Kei konā au. Kua oti te ao.
Ko tātou katoa kei tēnā.
Ko koe, ko tātou katoa ēnā.
Engari pea tēnā.
Kāre kē i tua atu. / Kāore kau i tua atu.

◆ WHAKAHĒ: Anei kē tāku. Ehara.
Hei aha! Engari mō tēnā!
E mea ana koe!
Nō hea tāu? Nā wai tāu? I ahu mai tēnei i hea?

◆ WHAKAMĪHARO: Mīharo kē!
Te pai kē hoki!
Kei reira kē. Ē, kei reira!
Tino kino te pai! Te pai kē hoki.
Kia pai mai hoki! (Waikato)
Pārekareka ana te...
Kāore i tua atu!
Te mutunga kē mai o te....
Ka mutu pea.
Kia tau aronui! Kia tau tika te haere!
Ī/Aī anō te pai! He inati!

āheinga reo i whiriwhirihia e Hine-i-haea Murphy mā hei whakakāhahu mā ngā kaumātua nei ki te kupu tika, ki te kiwaha tika, ā ki te whakataukī tika i ōna wā. Ahakoa māmā tonu ngā āheinga reo kua whakaatuhia i runga ake nei, kāore i pērā rawa te māmā o te katoa. Mō te “whakaatu pūaroa” me te “haukoti kōrero”, arā ētahi tino kōrero i puta, engari tē aro i te nuinga o ngā kaiwhakaako he aha te wāhi tika hei kōrero i aua kōrero, arā mā wai, ki a wai, mō te aha te take.

Pērā anō mō te whakanui i te tangata. Māu tonu e kite iho te rerekētanga o te “Koia kei a koe!” me te “E taku purapura tuawhiti, e taku kōwhatu turua.....” engari e rua, e rua he whakamihī. Kāore pea te katoa o ngā kaiwhakaako i te mōhio ki ēnei momo kōrero me ngā tini kōrero i waenganui i te tino ōpaki me te tino ōkawa e āhua pēnei ana te tikanga. Ahakoa whakaurua atu he whakamārama ki ētahi wāhi, e tino mau ariari ai te tikanga o ētahi o ngā kiwaha me ngā whakataukī, me te wā tika hei whāngai atu ki te ākonga, me mātua whakaako ki ngā kaiwhakaako anō. Āe hoki, ko taua kōhau anō rā, ko te whakangungu kaiwhakaako.

E mea ana te Taura Whiri kei reira te mate, engari hei reira anō te rongōā ki te tika ngā whakaaro me ngā mahi a te Tāhuhu.

Heoi anō ēnei kōrero hei whakaahua i ngā hua i puta i tēnei hui.

E te kāhui kaumātua, me kore ake koutou i māmā ai, i tika ai te haria o tēnei mahi taumaha. Ki te kore he ika kahurangi pēnā i a koutou nā hei ārahi, hei taki i tēnei kaupapa tērā ka pōnē, ka koritaka tēnei waka utanga nui, me tō mātou mōhio anō he raruraru nui kei te haere.

“He nui maunga kāore e taea te whakaneke, he ngaru moana mā te ihu o te waka e wāhi.”

Nā, kia mōhio noa mai koutou e *whitu tekau* kē ngā